

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра суспільних комунікацій та регіональних студій

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
Проректор з науково-педагогічної роботи
Майя НІКОЛАСВА

Майя Ніколасва 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ ТЕОРІЙ

Рівень вищої освіти _____ перший бакалаврський _____

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки _____

Спеціальність _____ 054 Соціологія _____
(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет Міжнародних відносин, політології та соціології _____
(назва інституту, факультету)

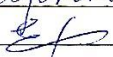
ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія соціальних теорій». Одеса:
ОНУ, 2022. 17 с.

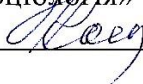
Розробник: **Худенко Андрій, доктор філософських наук, професор кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій Факультету міжнародних відносин, політології та соціології.**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій

Протокол № 1 від “30” серпня 2022 р.

Завідувач кафедри (Оксана ШИГОВСЬКА)

Погоджено із гарантом ОПП «Соціологія»

 (Тетяна КАМЕНСЬКА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)

факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від “30” серпня 2022 р.

Голова НМК (Олег ХОРОШИЛОВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 15	Галузь знань: <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>	Обов'язкова	
Модулів – 3	Спеціальність: <u>054 Соціологія</u>	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 6		1, 2-й	1, 2
Загальна кількість годин – 450		<i>Семестр</i>	
		1, 2, 3-й	2, 3, 4
		<i>Лекції</i>	
		14, 30, 30	10, 18, 18 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16, 30, 30	
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
<i>Самостійна робота</i>			
60, 120, 120	80, 162, 162		
<i>ІНДЗ:</i> год.			
Вид контролю: 1 семестр – залік; 2 семестр – іспит; 3 семестр - іспит			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Представити історію виникнення, становлення та розвитку основних європейських соціологічних теорій, напрямів та шкіл, ознайомити з творчістю провідних представників європейської соціологічної думки.

Завдання:

- (1) розкрити логіку розвитку соціологічної теорії в її різноманітті і цілісності;
- (2) виділити «точки» взаємопроникнення різних теорій;
- (3) визначити підстави їх спільного існування в межах поля теоретичної соціології.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Фахові компетентності:

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій

СК08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога.

Програмні результати навчання:

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності

РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми

РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури

РН12. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- основні соціологічні теорії та школи, особливості їхнього становлення та функціонування;
- відмінності категоріально-понятійного апарату основних соціологічних теорій та шкіл, його епістемічний потенціал та межу використання;
- основні теоретичні моделі та методи дослідження, які описують соціальну систему, соціальну дію, соціальне сприйняття, комунікацію та взаємодію на мікро- та макрорівнях

Вміти:

- застосовувати отримані знання для аналізу фактів та подій дійсності з позицій соціології;
- обґрунтувати власну критичну позицію щодо існуючих схем та моделей аналізу соціальної ситуації;
- використовувати отримані знання для осмислення та вирішення соціальних проблем.

3. Програма навчальної дисципліни

I модуль: МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРІЇ СОЦІОЛОГІЇ.

Змістовний модуль 1. «Історія соціології» як спеціальна соціологічна дисципліна.

Тема 1.1. Предмет «історія соціології». Історичний контекст теоретичної соціології. Прагматика історико-соціологічних досліджень. Критичний потенціал соціології. Шляхи становлення соціології: криза науки кінця XIX ст. та становлення нової наукової дисципліни.

Тема 1.2. Методологія історії соціології. Методологічні стратегії дослідження історії соціології. Національні особливості європейської соціологічної думки.

Тема 1.3. «Класичні» та «сучасні» теорії (модерн – рефлексія модерну). Концептуальні персонажі історії соціології. Діалог з тестом як принцип дослідження становлення соціології.

II модуль: КЛАСИЧНІ ТЕОРІЇ СОЦІОЛОГІЇ.

Змістовний модуль 2: Класична німецька соціологія.

Тема 2.1. Історичний матеріалізм К. Маркса (1818 - 1883). Інтелектуальна спадщина Маркса. Діагноз капіталізму в «Маніфесті комуністичної партії»; структура капіталістичного суспільства. Соціальна сутність людини. Діяльність як здійснення соціальної сутності людини. Всесвітньо-історичний, тотальний характер діяльності. Комунізм: «гуманістичний» проект Маркса. Поняття «відчуження». Об'єктивність відчуження. Відчуження як процес поділу праці. Фетишизація соціальних відносин. Історичний матеріалізм - метод дослідження соціальних відносин. Реальність соціальних відносин і їх політична фігурація. Доли марксизму. Множинність причетний Маркса. До проблеми конфлікту інтерпретацій (на прикладі теорії Маркса).

Тема 2.2. Розуміюча соціологія М. Вебера (1864-1920). Теорія ступенів і напрямків «розчакрування» світу. Історичне становлення соціального. Формальна і матеріальна раціональність. Органічна соціальна етика. Теорія соціальної дії. Розуміння світу як здатність продуктивної уяви: сенс соціальної дії, конструювання ідеального типу, розрізнення «свободи від оцінки» і «віднесення до цінності». Хронотоп Вебера: час і простір міста; «Виборче спорідненість» політики і релігії; клас, статус, партія. Теорія легітимності. Етика відповідальності і переконання.

Тема 2.3. Формальна соціологія Г. Зиммеля (1858-1918). Значення поняття суспільства: «комплекс усупільнених індивідів» і «форма зв'язку» Соціологія як наука про форми «усупільнення», або вчення про буття-суспільством людства. Загальна, чиста (формальна) і філософська соціологія. Динамічне розуміння суспільства; проблема історичного часу. Діагноз часу - трагедія культури.

Тема 2.4. "Спільність і суспільство" Ф. Тьонісу (1855-1936). Типологія соціальності. Загальна і спеціальна соціологія. Теорія спільності і суспільства. Сутнісна і виборча воля. Форми зв'язковий волі.

Змістовний модуль 3. Класична французька соціологія.

Тема 3.1. Позитивізм О. Конта (1789 - 1857). Криза військово-теологічного суспільства і становлення суспільства індустріального. «Курс позитивної філософії»: формулювання закону трьох стадій і закону класифікації наук. Соціологія як позитивна наука про суспільство. Статика і динаміка суспільного розвитку; прогрес як розвиток порядку. «Курс позитивної політики»: програма перебудови суспільства на шляхах позитивного знання. «Раціональна координація» як джерело суспільного розвитку.

Тема 3.2. Соціологізм Е. Дюркгайма (1858-1917). Суспільство як цілісний організм. Соціологізм: онтологічний і методологічний аспекти. Поділ праці і функціоналізація як процеси зміцнення суспільної солідарності. «Колективні уявлення». Дисфункція і аномія. Правила соціологічного методу: соціальний факт як річ; статична і генетична експлікації соціальних фактів.

Тема 3.3. Соціальна антропологія М. Мосса (1872-1950). «Нарис про дар», «Нарис про природу і функції жертвопринесення» - аналіз універсальних форм взаємодії; приклад структурно-функціонального та порівняльно-історичного дослідження конкретних фактів в рамках

конкретних соціальних систем. «Цілісність соціальних фактів»: комплексне дослідження соціальних фактів і виявлення найбільш фундаментальних з них.

Тема 3.4. Колеж соціології (Париж, 30-і роки):

3.4.1. «Економічна» теорія Ж. Батая (1897-1962). Теорія «витрати»: нескінченність витрати як умова, що визначає історичність і актуальність різних форм соціальності («Проклята доля», «Теорія релігії»);

3.4.2. Соціологія «сакрального» Р. Кайуа (1913-1978). Соціологічне дослідження міфу і сакрального («Людина і міф», «Людина і сакральне»);

3.4.3. Естетика соціального В. Беньяміна (1892-1940): «Походження мистецтва в епоху його технічної відтворюваності»: критична культур-соціологія мистецтва.

III модуль: СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ.

Змістовний модуль 4. Критична теорія Франкфуртської школи.

Тема 4.1. Т. Адорно (1903-1969), М. Горкгаймер (1895-1973) «Діалектика Просвітництва». Перетворення розуму; воля до знання як воля до влади. «Негативна діалектика» Адорно.

Проблема методу: логіка соціальних наук К. Поппера та Т. Адорно.

Тема 4.2. Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса (1929 г.). Критична теорія Габермаса («Інтерес і знання»). «Система» і «життєвий світ». Системна і соціальна інтеграція. Теорія комунікативної дії: «досягнення розуміння» через вживання мови. Інтерпретація як модус комунікативної дії; об'єктивність розуміння.

Змістовний модуль 5. Теорії «рефлексивної» соціології.

Тема 5.1. Загальна теорія систем Н. Лумана (1927-1999). Система і навколишній світ.

Розрізнення як соціальна форма. Самореферентність (автопойезіс) системи. Тимчасове структурування системи. Комунікація. Відмінювання структурних елементів і «оперативна замкнутість». Комплексність системи. Можливість спостереження в системі і за системою. Влада і довіри в структурі сучасної соціальної системи.

Тема 5.2. «Рефлексивна» соціологія П. Бурдьє (1930-2001). «Практичний сенс»: критика теоретичного розуму і практичні логіки. «Різниця. Соціальна критика судження смаку»: динаміка соціального простору і соціальні відмінності. Стратегії. Поле. Капітал. Поле інтелектуальної діяльності і поле політики. Методологічна стратегія об'єктивації об'єктивується.

Змістовний модуль 6. Теорії інтеграції дії та структури.

Тема 6.1. Теорія структурації Е. Гідденс (1938 г.). Двуединство соціального суб'єкта та об'єкта. Соціальна практика в просторі і часі як базисна сфера соціальних наук. Рефлексивність як «свідомо направляється дія». «Практичне свідомість» як основа соціального знання.

Можливості та обмеження структури. Типи суспільств. Аналіз соціальних змін.

Тема 6.2. «Реалізм» і соціальна наука (Р. Бхаскара, М. Арчер). Натуралізм і розсудливість «реалізму». Критика «методологічного індивідуалізму», «колективізму» і конфляціонізму.

Реалістичне і релятивістське розуміння суспільства. Трансформаційна модель соціальної дії Р. Бхаскара і морфогенетичний / морфостатическій підхід М. Арчер.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Л	П	лаб	Інд/с.р.		Л	П	лаб	Інд/с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I модуль: МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРІЇ СОЦІОЛОГІЇ										
Змістовий модуль 1. «Історія соціології» як спеціальна соціологічна дисципліна.										
Тема 1.1. Предмет «історія соціології»..	28	4	4		20	32	4			28
Тема 1.2. Методологія історії соціології	32	6	6		20	30	4			26
Тема 1.3. «Класичні» та «сучасні» теорії	30	4	6		20	28	2			26
Разом за I модулем	90	14	16		60	90	10			80
II модуль: КЛАСИЧНІ ТЕОРІЇ СОЦІОЛОГІЇ										
Змістовий модуль 2. Класична німецька соціологія										
Тема 2.1. Історичний матеріалізм К. Маркса (1818 – 1883).	16	4	2		10	22	2			20
Тема 2.2. Розуміюча соціологія М. Вебера (1864-1920)	30	4	6		20	24	4			20
Тема 2.3. Формальна соціологія Г. Зиммеля (1858-1918)	16	4	2		10	22	2			20
Тема 2.4. «Спільнота та суспільство» Ф. Тьоніс (1855-1936)	28	4	4		20	22	2			20
Разом за змістовим модулем 2	90	16	14		60	90	10			80
Змістовий модуль 3. Класична французька соціологія										
Тема 3.1. Позитивізм О. Конта (1789 – 1857).	14	2	2		10	22	2			20
Тема 3.2. Соціологізм Є. Дюркгайма (1858-1917).	30	4	6		20	24	4			20
Тема 3.3. Соціальна антропологія М. Мосса (1872-1950).	18	4	4		10	22				22
Тема 3.4. Коллеж соціології (Париж, 30-е годы)	28	4	4		20	22	2			20
Разом за змістовим модулем 3	90	14	16		60	90	8			82
Разом за II модулем	180	30	30		120	180	18			162

III модуль: СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ									
Змістовий модуль 4. Критична теорія Франкфуртської школи									
Тема 4.1. Т. Адорно (1903-1969), М. Горкгаймер (1895-1973) «Діалектика Просвітництва».	28	4	4		20	28	2		26
Тема 4.2. Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса (1929 г.).	28	4	4		20	30	2		28
Разом за змістовим модулем 4	56	8	8		40	58	4		54
Змістовий модуль 5: Теорії «рефлексивної» соціології									
Тема 5.1. Загальна теорія систем Н. Лумана (1927-1999).	32	6	6		20	32	4		28
Тема 5.3. Рефлексивна соціологія П. Бурдьє (1930-2001).	32	6	6		20	30	4		26
Разом за змістовим модулем 5	64	12	12		40	62	8		54
Змістовий модуль 6: Теорії інтеграції дії та структури									
Тема 6.1. Теорія структурації Э. Гидденса (1938 г.).	30	4	6		20	30	2		28
Тема 6.2. «Реалізм» и соціальна наука	30	6	4		20	30	4		26
Разом за змістовим модулем 6	60	10	10		40	60	6		54
Разом за III модулем	180	30	30		120	180	18		162
УСЬОГО	450	74	76		300	450	46		404

5. **Теми семінарських занять**
(семінарські заняття не передбачені)

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	<i>Предмет «історія соціології».</i> 1) Історичний контекст виникнення соціології. 2) Прагматика історико-соціологічних досліджень. 3) Критичний потенціал соціології. 4) Шляхи становлення соціології: криза науки кінця XIX ст. та становлення нової наукової дисципліни.	4
2.	<i>Методологія історії соціології.</i> 1) Методологічні стратегії дослідження історії соціології. 2) Національні особливості європейської соціологічної думки.	6
3.	<i>«Класичні» та «сучасні» теорії.</i> 1) Концептуальні персонажі історії соціології. 2) Діалог з тестом як принцип дослідження історико-соціологічної думки.	6
4.	<i>Історичний матеріалізм К. Маркса.</i> 1) Практика як здійснення сутності людини. 2) Матеріалістичне розуміння історії. 3) Реальні соціальні відносини і їх політичне вираження (відносини приватної власності; політична боротьба як вираження реальних соціальних відносин; марксистське визначення «класу»). 4) Фетишизація соціальних відносин.	2
5.	<i>Розуміюча соціологія М. Вебера.</i> 1) Теорія ступенів і напрямів «розчакрування» світу. 2) Категорія «раціональність» у соціології М. Вебера. Теорія соціальної дії. 3) Об'єктивність соціального пізнання. Розрізнення «свободи від оцінки» і «віднесення до цінності». «Ідеальний тип» як модель пояснення соціальних процесів. 4) Етос науки («Наука як покликання та професія»).	6
6.	<i>Формальна соціологія Г. Зімеля.</i> 1) Соціологія як наука про форми «усуспільнення». Спілкування як форма «усуспільнення» («Спілкування. Приклад чистої або формальної соціології») «Філософія грошей». 2) Динамічне розуміння суспільства; проблема історичного часу.	2
7.	<i>Спільність і суспільство Ф. Тьонісу.</i> 1) Теорія спільності і суспільства. 2) Типологія волі.	4
8.	<i>Позитивізм О. Конта.</i> 1) Етапи розвитку мислі О. Конта. 2) «Закон трьох стадій». 3) «Закон класифікації наук». 4) Статика та динаміка розвитку. Ідея прогресу.	2

9.	Соціологізм Е. Дюркгайма. 1) Соціологізму: онтологічний і методологічний аспекти. 2) Процес поділу суспільної праці. Механічна і органічна солідарність. 3) Дисфункція і аномія. 4) Правила соціологічного методу. Поняття соціального факту: соціальний факт як річ; статична і генетична експлікація соціальних фактів. «Ціннісні і 'реальні' судження».	6
10.	Соціальна антропологія М. Мосса. 1) Правила комплексного дослідження соціальних фактів. «Цілісність соціальних фактів». 2) «Нарис про дар», «Нарис про природу і функції жертвопринесення» - аналіз універсальних форм взаємодії; приклад структурно-функціонального та порівняльно-історичного дослідження.	4
11.	Коледж соціології (Париж, 2-а пол. 30-х рр.): 1) Теорія «витрати» Ж. Батая. 2) Соціологічне дослідження міфу і сакрального Р. Кайуа 3) «Походження мистецтва в епоху його технічної відтворюваності»: критична культур-соціологія мистецтва В. Беньяміна.	4
12.	Критична теорія Франкфуртської школи. 1) М. Горкгаймер, Т. Адорно, «Діалектика Просвітництва». Перетворення розуму: воля до знання як воля до влади. 2) Проблема методу: логіка соціальних наук К. Поппера та Т. Адорно.	4
13.	Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса. 1) Відмінності «системи» і «життєсвіту». 2) Системна і соціальна інтеграція. 3) Ідеальні типи соціальної дії 4) Можливості модерну: проект Габермаса.	4
14.	Загальна теорія систем Н. Лумана. 1) Система і навколишній світ. Самореферентність (автопойезіс) системи. 2) Комунікація: психологічне та соціальне визначення. 3) Можливість спостереження в системі і за системою.	6
16.	«Рефлексивна» соціологія П. Бурдьє. 1) Категоріальний апарат соціології П. Бурдьє. 2) Генезис класів і теорія поля політики. 3) Інтерес соціолога. Методологічна стратегія об'єктивації того, хто об'єктивує.	6
17.	Елементи теорії структурації Е. Гідденс.	6
18.	«Реалізм» і соціальні науки. 1) «Новий реалізм» Р. Бхаскара. 2) Морфостазіс-морфогенез М. Арчер.	4
Разом:		76

7.
Теми лабораторних занять
(лабораторних занять не передбачено)

8. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Ден.	заоч
1.	<p>I модуль: Підготувати доповідь:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Уявлення про суспільство в «досоціологічні» часи. 2) Історична передумова виникнення соціології. 3) Теоретичні підвалини соціології. 4) Соціальні утопії як первісні версії науки про суспільство. 5) Ознаки «класичної» науки. 	60	80
2.	<p>II модуль: Підготовка рефератів першоджерел:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Вебер М. Об'єктивність» соціально-наукового пізнання. 2) Вебер М. Напрями і щаблі релігійного заперечення світу. 3) Зіммель Г. Як можливо суспільство? 4) Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Книга перша: Загальне визначення основних понять. 5) Дюркгайм Є. Курс соціальної науки. 6) Дюркгайм Є. Соціологія та соціальні науки. <p>Підготувати есе:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Органічна соціальна етика М.Вебера. 2) Типологія соціальності Ф.Тьоніса. 3) Трагедія культури як діагноз часу (від Зіммеля до сьогодення). 4) Соціологія релігії і теорія пізнання Є. Дюркгейма. 5) Сексуальність в інтерпретації Ж.Батая. <p>Підготувати доповідь:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Тлумачення «відчуження» К.Марксом. 2) Спільність та розрізнення етоса науки та політики за думкою М.Вебера. 3) Ознаки трагедії сучасної культури (тлумачення Г. Зіммеля). 4) Амбівалентність сакрального і профанного (соціологія сакрального і профанного французького Колежу соціології). 5) Дар як форма соціальної взаємодії (М.Мосс. «Нарис про дар»). 	120	162
3.	<p>III модуль: Підготовка рефератів першоджерел:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Бурдьє П. Практичний глузд. Книга I: Критика теоретичного розуму. 2) Луман Н. Що таке комунікація? 3) Габермас Ю. Проблема легітимації пізнього капіталізму. Розділ I: Поняття кризи в соціальних науках. 4) Е. Гідденс. Наслідок сучасності. Розділ I. 5) Терборн Г. Належність до культури, місце розташування в структурі та людська дія: пояснення в соціології та соціальної науці. 6) Арчер М. Реалізм і морфогенез. <p>Підготувати есе:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Можливості продовження модерну. 	120	162

	2) Комунікація як форма існування соціальної системи. 3) Можливості соціології: відгук на статтю Р. Коллінза «Соціологія: наука чи антинаука». 4) Що очікує Європу у майбутньому (роздуми над книгою Гідденса «Неспокійний та могутній континент: Що очікує Європу у майбутньому») 5) Політична ангажованість або громадянська позиція: чого вартий соціолог? Підготувати доповідь: 1) Стратегія соціологічного дослідження музики Т. Адорно. 2) Соціоаналіз П. Бурдьє. 3) Різна «комунікація»: розрізнення в визначенні поняття Ю.Габермасом та Н.Луманом. 4) «Логіка практики» як логіка конституювання соціального. 5) Диференціація (або розрізнення) як маркер соціального (спільність та розрізнення позицій Н.Лумана та П.Бурдьє).		
Разом:		300	404

9. Методи навчання

Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

Викладання та вивчення навчальної дисципліни здійснюється наступними методами:

- словесні методи: лекція, пояснення, дискусія;
- методи формування практичних умінь і особистісних якостей: виконання практичних завдань, дискусії, «мозкова атака», рольові ігри, підготовка і здійснення виступів перед аудиторією.

Самостійна робота, з метою поглиблення знань та формування вмінь, уміщує роботу з текстовим матеріалом, написання реферату, есе для висловлення власної точки зору та власних думок, підготовку презентацій.

10. Форми контролю та методи оцінювання

При вивченні навчальної дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться з метою визначення рівня підготовленості студента з певних тем, розділів робочої навчальної програми, якості виконання конкретних завдань та здійснюється впродовж семестру під час проведення аудиторних занять (лекції, семінарські заняття) та при виконанні самостійної роботи.

Об'єктом поточного оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- питання і проблеми, що обговорюються на семінарських заняттях;
- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений робочою програмою та включає індивідуальні завдання: реферат, есе, презентації, тематичний тезаурус.

Форма підсумкового контролю: 1 семестр – залік; 2 семестр – іспит; 3 семестр – іспит.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно (5 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; вільно, самостійно та аргументовано його викладає, чітко оперує науковою термінологією, наводить приклади з практики для пояснення теоретичних моделей та категорій, здійснює різні види аналізу, робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела, тощо).

	Може обґрунтовано обрати раціональний спосіб виконання практичного завдання; довести отримані результати власної навчально-практичної діяльності; пояснювати алгоритм виконання дослідницьких дій та використання теоретичних знань в практичній діяльності.
Добре (4 балу за тему)	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом; викладає його за зразками без імпровізації. Послугується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та орієнтації в аналогічних прикладах; при цьому допускаються окремі неістотні неточності та незначні помилки. Може використовувати знання для стандартних практичних ситуацій, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Задовільно (3 балу за тему)	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, викладає його з уточненнями з боку викладача; висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає істотні неточності та помилки.
Незадовільно з можливістю відпрацювання (2 балу за тему)	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни. Планує та виконує частину практичних завдань, відсутні сформовані уміння та навички.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максим к-сть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Презентація	5	здатність студента/-ки презентувати доповідь, відповідно до змісту навчального матеріалу та супроводити її оригінальним візуальним представленням.
Тезаурус	5	вміння студента/-ки працювати зі спеціальною термінологією (її тлумаченням, роз'ясненням, коментарями).
Реферат	5	Вміння студента працювати з науковою літературою та обирати в ній матеріал за визначеною темою; здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу
Есе	5	Самостійність, логічність розкриття теми, аналіз думок та висловлювань за темою інших авторів, аргументовані особисті висновки.

11.

Питання для підсумкового контролю

I модуль:

1. Історична передумова виникнення соціології.
2. Теоретичні підвалини соціології.

3. Соціальні утопії як первісні версії науки про суспільство.
4. Ознаки «класичної» науки.
5. Прагматика історико-соціологічних досліджень.
6. Критичний потенціал соціології.
7. Шляхи становлення соціології: криза науки кінця XIX ст. та становлення нової наукової дисципліни.
8. Стратегії дослідження історії соціології.
9. Національні особливості європейської соціологічної думки.
10. Діалог з тестом як принцип дослідження становлення соціології.

II модуль:

1. О. Конт: закон трьох стадій і класифікації наук.
2. О.Конт: соціологія як проект оновлення суспільства.
3. Реальність соціальних відносин і їх політична фігурація (методологія «історичного матеріалізму»).
4. М. Вебер: типологія соціальної дії.
5. Визначення М.Вебером шляхів розчакрування світу.
6. Органічна соціальна етика М. Вебера.
7. Типи легітимного порядку М.Вебера.
8. «Свобода від оцінки» як принцип соціологічного дослідження.
9. «Віднесення до цінності» - необхідна підстава соціологічного дослідження.
10. Порядок конструювання та зміст «ідеального типу» соціального явища.
11. Соціологія як наука про форми «усуспільнення».
12. «Як можливо суспільство?» - відповідь Г.Зіммеля.
13. Трагедія культури як діагноз сьогодення.
14. Інтерпретація Г.Зіммеlem моди як соціального феномена.
15. Соціологічне і психологічне дослідження диференціації Г.Зіммеlem.
16. «Чиста» соціологія Г.Зіммеля.
17. Типологія соціальності Ф.Тьоніса.
18. Науковий «соціалізм» Ф.Тьоніса.
19. Соціологізму Е.Дюркгейма: онтологічний і методологічний аспекти.
20. Механічна та органічна солідарність як моделі дослідження суспільства.
21. Правила соціологічного методу Е. Дюркгейма.
22. Соціальна епістемологія Е.Дюркгейма.
23. Визначення Е. Дюркгеймом релігійного явища.
24. Соціологія релігії і теорія пізнання Е. Дюркгейма.
25. Соціологія моралі Е.Дюркгейма.
26. Теорія дару М.Мосса: загальносоціологічні та етичні висновки.
27. Теорія «витрати» Ж.Батая.
28. Соціологія релігії Ж.Батая.
29. Амбівалентність сакрального і профанного (соціологія сакрального і профанного Колежу соціології).
30. Техніка і мистецтво в сучасну епоху: оцінка В.Беньяміна.

III модуль:

1. Метаморфози Просвітництва Т. Адорно і М.Горкгаймером.
2. Правила соціологічного дослідження музики Т. Адорно.
3. Критична соціальна теорія Франкфуртської школи.
4. Критика інструментального розуму М. Горкгаймером та Ю.Габермасом.
5. Дискурс модерну Ю.Габермаса.
6. Розрізнення «системи» і «життєсвіту» Ю.Габермасом.
7. Ідеальні типи соціальної дії Ю.Габермаса.
8. Етика дискурсу Ю.Габермаса.
9. Системна і соціальна інтеграція в теорії комунікативної дії Ю.Габермаса.

10. Деліберативная демократія: демократія через комунікативне «досягнення розуміння».
11. Розрізнення як принцип конституювання соціальної системи.
12. Автопоетичність соціальної системи.
13. Тавтологія і парадокси конституювання соціальної системи.
14. Комунікація як форма існування соціальної системи.
15. Визначення сучасного суспільства Н.Луманом.
16. Дослідження влади Н.Луманом.
17. Межа реальності масмедіа (Н.Луман о реальності масмедіа).
18. Довіра як соціальний феномен та інструмент дослідження соціальних процесів («Довіра» Н.Лумана).
19. Політична функція інтелектуала.
20. Соціоаналіз П. Бурдьє.
21. Соціологія соціального простору П.Бурдьє.
22. Соціологія освіти П.Бурдьє (Homo academicus).
23. «Логіка практики» як логіка конституювання соціального.
24. Елементи структуризації політичного поля (соціологія політики П.Бурдьє).
25. Поняття «соціального класу» в соціології П. Бурдьє.
26. Морфостазіс та морфогенез у соціології М.Арчер.
27. Соціальний натуралізм «нових реалістів» (Р.Бхаскар)
28. Теорії структуризації Е. Гідденс.
29. Окреслення науки «Соціологія» Е.Гідденсом.
30. «Криза» у соціальної науки: pro et contra.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

I модуль

Поточний контроль			Індивідуальне самостійне завдання	Підсумковий контроль залік	Сума балів
T1.2	T1.2	T1.3	20	20	100
20	20	20			

II модуль

Поточний контроль								Індивідуальне самостійне завдання	Підсумковий контроль іспит	Сума балів
T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T3.1	T3.2	T3.3	T3.4	30	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5			

III модуль

Поточний контроль						Індивідуальне самостійне завдання	Підсумковий контроль іспит	Сума балів
T4.1	T4.2	T5.1	T5.2	T6.1	T6.2	40	30	100
5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	

60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

- 1) Робоча навчальна програма дисципліни. 17 с.
- 2) Силабус. 9 с.
- 3) **Класрум навчальної дисципліни «Історія соціальних теорій»:**
<https://classroom.google.com/c/NTk2ODU2MTc2NDA1>

14. Рекомендована література

Основна

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки. / пер. з фр. Г. Філіпчука. К.: Юніверс, 2004. 688 с.
2. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології: Від античності до початку ХХ ст. К.: Либідь, 1993. 336 с.
3. Історія соціології: навчальний посібник / О.А. Рахманов, С.С. Бульбенюк, Ю.М. Манелюк. К.: КНЕУ, 2017. 279 с.
4. Култаєва М.Д., Навроцький О.І., Шеремет І.І. Європейська теоретична соціологія ХХ – ХХІ століття: навчальний посібник Харків: Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2013. 372 с.
5. Култаєва М.Д., Шеремет І.І. Західноєвропейська теоретична соціологія ХХ ст. / За ред. Бакірова В.С. Харків: Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2003. 296 с.
6. Лапан Т.Д. Історія соціології: навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ Івана Франка, 2007. 236 с.
7. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ ст. (навчальний посібник). К.: Либідь, 1996. 224 с.
8. Ручка А., Танчер В. Курс історії теоретичної соціології. К.: Наукова думка, 1995. 260 с.
9. Теоретики світової соціології: життя та творчий спадок (Путівник портретною галереєю Інституту соціології НАН України) / За ред. акад. НАН України, проф., д.е.н. В.Ворони. Київ: Інститут соціології НАН України, 2015. 264 с.
10. Ярошенко А.О. Курс лекцій з історії соціології, К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. 195 с.

Додаткова література

1. Archer M. Realist Social Theory: The Morphogenetic Approach. CUP, 1995. 366 p.
2. Bhaskar R. The Possibility of Naturalism: A Philosophical Critique of the Contemporary Human Sciences, 1998. 229 p.
3. Giddens A. Constitution of Society. Polity Press, 1996. 186 p.
4. Structure, Culture and Agency. Selected Papers of Margaret Archer / Edited by Tom Brock, Mark Carrigan and Graham Scambler. London, New York: Routledge, 2017. 343 p.
5. Vandenberghe F. A Philosophical History of German Sociology. London, NY: Routledge, 2009 337 p.
6. Бурдьє П. Практичний глузд. Київ: Український Центр духовної культури, 2003. 503 с.
7. Бурдьє П., Вакан Л. Рефлексивна соціологія. Частина II: Чиказький воркшоп / Переклад з англ. Анастасії Рябчук. Київ: Медуза, 2015. 224 с.
8. Вебер М. Протестантська етика та дух капіталізму / Пер. з нім. Олександр Погорілий.. Київ: Основи, 1994. 273 с.

9. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Пер. з нім. Олександр Погорілий. К.: Основи, 1998. 533 с.
10. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. Львів: Літопис, 2000. 320 с.
11. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну / Пер. з нім. В. Купліна. К.: Четверта хвиля, 2001. — 424 с.
12. Гіденс Е. Соціологія. Київ: Основи, 1999. 560 с.
13. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. Київ : Юніверс, 2002. 423 с.
14. Луман Н. Поняття цілі і системна раціональність: щодо функції цілей у соціальних системах / пер. з нім. М. Бойченко, В. Кебуладзе. К.: Дух і літера, 2011. 336 с.
15. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство / Пер. з нім. Наталя Комарова, Олександр Погорілий. К.: ДУХ і ЛІТЕРА, 2005. 262 с.

Електронні ресурси

Інститут соціології НАН України: <https://i-soc.com.ua/>